

Raadsvoorstel

Status: Besluitvormend

Agendapunt:	14
Onderwerp:	Beleid Inwonerbetrokkenheid (participatie)
Datum:	9 november 2021
Portefeuillehouder:	drs. E. van Lente
Decosnummer:	1361
Informant:	M. Honingh m.honingh@dalfsen.nl (0529) 48 83 21

Voorstel:

1. De beleidsnota inwonerbetrokkenheid 'Met Elkaar, Samen Dalfsen mooier maken' vast te stellen;
2. In te stemmen met het uitvoering geven aan de pilots in 2022 en 2023;
3. Hiervoor incidenteel een bedrag per jaar van € 35.000 beschikbaar te stellen voor de jaren 2022 en 2023 en in de dekking te voorzien door te beschikken over het begrotingssaldo 2022 en 2023;
4. Hiertoe de bijgevoegde 4e begrotingswijziging 2022 vast te stellen.

Inleiding:

Inwonerbetrokkenheid (participatie) maakt gemeentebreed steeds meer onderdeel uit van het proces van het tot stand komen van beleid en besluiten. Het is één van de speerpunten in bestuurlijke documenten als de raadsagenda 'Kleurrijke Kubus', coalitieakkoord en bestuursprogramma, maar is nog niet vastgelegd in beleid. Wel is er al ruime ervaring opgedaan met overheids- en inwonerinitiatieven waarbij participatietrajecten zijn doorlopen. Mede door die opgedane ervaring en de komst van de Omgevingswet, waarbij participatie een vereist onderdeel is, is er behoefte aan duidelijkheid.

Als inwoners vaker en meer rechtstreeks invloed uitoefenen op de totstandkoming van beleid en we inwoners ook inschakelen bij de uitvoering ervan, is het de vraag hoe zich dat verhoudt tot de gemeentelijke rollen van zowel de gemeenteraad (kaderstelling en controle) als het college (uitvoering). Het vormgeven van beleid voor inwonerbetrokkenheid staat dan ook niet op zichzelf, maar is nauw verbonden met de ontwikkelingen binnen het traject 'Goed gaan' en de Omgevingswet. De samenleving verandert en dat heeft consequenties voor de manier waarop we dingen doen en willen doen. Inwonerbetrokkenheid gaat over de samenwerking tussen de gemeente en gemeenschap. Ook de bestuurlijke verhoudingen op het gemeentehuis zijn belangrijk voor de werking van de lokale democratie. Het visiedocument Goed Goan reflecteert op de huidige bestuurscultuur en beschrijft ambities voor het toekomstbestendig maken van het bestuurlijk samenspel. Voor de invoering van de Omgevingswet per 1-7-2022 is participatie vereist. De Omgevingswet geeft meer ruimte voor ideeën van initiatiefnemers en voor lokale afwegingen. Daarin wegen de belangen van betrokkenen nadrukkelijk mee. De wet zegt alleen dat er participatie moet plaatsvinden, maar niet hoe dat moet. Dit geeft gemeenten ruimte om eigen werkwijzen en handvatten te ontwikkelen, zoals we met dit inwonerbetrokkenheidsbeleid doen.

Door het vastleggen van uitgangspunten en kaders in beleid wordt inwonerbetrokkenheid verankerd en de kwaliteit van participatietrajecten verbeterd, zonder daarbij uit het oog te verliezen dat participatie vraagt om maatwerk. De focus van voorliggend beleidsplan ligt op het samenspel tussen inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers, andere stakeholders en de gemeente. Het gaat dan zowel om het betrekken van inwoners bij projecten of processen van de gemeente, als om plannen of ideeën van inwoners zelf die voor het realiseren daarvan de gemeente nodig hebben. Een initiatiefnemer die met een idee komt gaat zelf aan de slag met het organiseren van inwonerbetrokkenheid en gebruikt het beleid inwonerbetrokkenheid als handvat.

Beoogd effect

1. Betere en meer inspirerende plannen en betere besluiten daarover.

Bij inwonerbetrokkenheid werken inwoners en overheid samen aan het oplossen van een maatschappelijk probleem of het uitdenken of uitvoeren van een nieuw project of beleid. De mensen in de gemeente voelen zich betrokken bij hun omgeving en voelen zich daar medeverantwoordelijk voor. Wie het initiatief neemt – degene die met het idee komt en andere partijen vraagt mee te doen – kan verschillen. Daarbij kan het gaan om overheidsinitiatieven, inwonersinitiatieven en externe initiatieven. Het is voor iedereen duidelijk, op welke wijze en met wie het traject doorlopen wordt.

2. Ondersteunen van de grootste kracht van Dalfsen; de onderlinge verbondenheid van de gemeenschap in de kernen.

In de Toekomstvisie 2030 'Voor Elkaar' staat het nadrukkelijk vermeld: wat de gemeente Dalfsen écht bijzonder maakt is de gemeenschap die de bijna dertigduizend inwoners samen vormen. In de toekomst zullen er dingen veranderen. Hoe zorgen we ervoor dat de onderlinge verbondenheid goed blijft in onze gemeente? De ontwikkelingen om ons heen willen we benutten op een manier die past bij de Dalfser samenleving. We blijven onszelf, door te veranderen. De gemeente Dalfsen wil hier samen met haar inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere betrokkenen voor zorgen. Door zelf actief aan hen te vragen om mee te denken en te adviseren over te maken keuzes in projecten en beleid. Maar ook door hen de ruimte te bieden om met eigen ideeën te komen om de gemeente mooier te maken. Daarbij hoort een structurele duurzame dialoog waar eenieder aan mee kan doen.

3. Inwonerbetrokkenheid is voor iedereen; inclusiviteit en representativiteit.

De gemeente Dalfsen kent een gevarieerde samenstelling, waar verschillende voorkeuren en behoeftes bestaan over wat een prettige manier van participeren is. Per doelgroep passen we, afhankelijk van het traject, maatwerk toe. Door een combinatie van offline en online middelen en werkvormen is er zo ruimte en aandacht voor zowel tekstueel en als visueel ingestelde mensen.

Argumenten:

1. 1. Het beleid inwonerbetrokkenheid past bij Dalfsen en sluit aan op ander beleid, waaronder de Toekomstvisie 'Voor Elkaar'.

Aan de basis van de visie op inwoner betrokkenheid liggen drie kernwaarden: 'Open', 'Laagdrempelig' en 'Duidelijk'. Deze waarden verwoorden de manier waarop we naar inwonerbetrokkenheid kijken en hoe we dit willen doen. Ze zijn opgesteld op basis van de gesprekken met gemeenteraad, college, ambtenaren en inwoners. Ze sluiten ook aan bij de Toekomstvisie 2030 'Voor Elkaar', waarin noaberschap, erbij horen, nuchterheid en respect de basiswaarden vormen.

1.2 Het beleid inwonerbetrokkenheid verwoordt de belangrijkste uitgangspunten voor het brengen van participatie in de praktijk.

1. Maatschappelijke waarde staat centraal - een mooiere, betere gemeente voor iedereen. Dit betekent niet dat iedereen het met elkaar eens hoeft te zijn of dat iedereen zich achter een plan of idee moet scharen. Het betekent wel dat het uitgangspunt moet zijn dat het iets toevoegt aan de gemeenschap en niet alleen aan het individu.

2. Elk traject is maatwerk - Afhankelijk van de opgave, de betrokkenen, de doelgroep en de randvoorwaarden kan de aanpak verschillen. In alle gevallen staan we van tevoren stil bij een aantal vragen dat helpt om een afweging te maken of participatie wenselijk is.

3. Heldere communicatie is essentieel - Op vaste momenten in het proces communiceren we en koppelen we altijd terug, wat het resultaat is van een participatietraject en wat met dat resultaat is gedaan. Vooraf is helder wat er verwacht kan worden, hoe het proces er globaal uit zal zien en wie welke rol heeft. Het uitgangspunt is om helder uit te leggen, hoe een antwoord of keuze tot stand is gekomen.

4. Inclusiviteit en representativiteit is ons streven – Voor het participeren en wat daarvoor een prettige manier is, bestaan verschillende voorkeuren. Wij streven ernaar om altijd een combinatie van offline en online middelen en werkvormen in te zetten en daarmee een redelijke afspiegeling van de bevolking en van de verschillende belanghebbenden te bereiken.

5. We evalueren en blijven leren – De gemeente Dalfsen is een lerende organisatie en we willen ons op dit gebied blijven ontwikkelen de komende periode. We zetten in op competenties en vaardigheden van onze medewerkers, maar ook op de juiste mensen op de juiste plaats.

1.3 Initiatiefnemers van overheids-, inwoner- en externe initiatieven hebben houvast voor het inrichten en uitvoeren van het participatietraject

Het beleid voor inwonerbetrokkenheid is gericht op zowel de medewerkers vanuit de gemeentelijke organisatie als op haar inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere betrokkenen. Het beschrijft het proces voor inwonerbetrokkenheid vanuit de zijde van de overheid als ook uit de samenleving en biedt inzicht op welke wijze de gemeente Dalfsen verwacht dat een participatieproces verloopt. Een initiatiefnemer die met een idee komt gaat zelf aan de slag met het organiseren van inwonerbetrokkenheid en gebruikt dit beleid als handvat.

1.4 Een vast aanspreekpunt vanuit de gemeente draagt bij aan het stimuleren en tot stand brengen van initiatieven.

Door zowel inwoners als leden van Plaatselijke Belang verenigingen is aangegeven dat bij het opzetten van een initiatief één aanspreekpunt vanuit de gemeente van grote meerwaarde is. Deze rol kan procesbegeleiders van de gemeente of de initiatiefnemer adviseren over het inrichten van een traject, werkvormen en middelen en vormt zo een 'brug' tussen idee en uitvoering. Met name voor initiatiefnemers vanuit de samenleving is die brug en daarmee het verlagen van de drempel van belang, omdat zij niet altijd goed thuis zijn in overheidsprocessen. Overigens sluit deze rol aan bij de rol van gebiedsmanager onder de Omgevingswet.

1.5 Met het beleid is het uitnodigend voor initiatiefnemers om ideeën aan te dragen.

De drempel om een idee of initiatief vanuit de samenleving aan te dragen ligt voor een initiatiefnemer hoog. De onbekendheid met de gemeenteprocessen en de tijd die trajecten kunnen nemen voordat er resultaat is, ontmoedigen deelname. Wij verlagen die drempel door duidelijkheid te geven met het beleid en de aangereikte handvatten. Daarmee krijgen initiatieven de ruimte.

1.6 Initiatieven vanuit de samenleving hebben een houvast nodig.

Bij het invulling geven aan een participatietraject is er behoefte aan houvast en duidelijkheid. Daarom is heldere communicatie essentieel, zodat bekend is hoe het proces verloopt, wat het resultaat is en wat er mee gedaan is. Om inwoners en andere stakeholders daarbij te begeleiden is er naast de twee leidraden ('Ik heb een idee, en nu?' en 'Wat kan ik doen bij een initiatief?') een vast aanspreekpunt bij de gemeente nodig waar initiatiefnemers terecht kunnen met hun idee of plan.

1.7 Het beleid voor inwonerbetrokkenheid sluit aan op 'Goed gaan' en op het traject voor organisatieontwikkeling.

Inwonerbetrokkenheid gaat over de samenwerking tussen de gemeente en gemeenschap. Ook de bestuurlijke verhoudingen op het gemeentehuis zijn belangrijk voor de werking van de lokale democratie. Het gaat dan bijvoorbeeld over de samenwerking tussen raad en college, het vergadermodel en het besluitvormingsproces. Gelijktijdig met het aanbieden van het beleidsplan Inwonerbetrokkenheid wordt het visiedocument Goed Goan voor besluitvorming aangeboden. Het visiedocument Goed Goan reflecteert op de huidige bestuurscultuur en beschrijft ambities voor het toekomstbestendig maken van het bestuurlijk samenspel. Een deel van de ambities raakt aan de relatie met inwoners in bijv. de agendasetting en besluitvorming. Ook de organisatie is in beweging en is een traject gestart dat gericht is op leren ontwikkelen en leren organiseren. Op deze manier willen we ook het beleid voor inwonerbetrokkenheid in praktijk gaan brengen: door in de jaren 2022 en 2023 te gaan leren door een aantal pilots te draaien. In 2022 doen we er drie: door op elk van de verschillende soorten initiatieven (van inwoners, van de gemeente en van derden) bewust samen te leren. Voor het uitvoeren van pilots zijn nog geen middelen gereserveerd, om hier invulling aan te geven wordt incidenteel voor 2022 en voor 2023 €35.000,- per jaar gevraagd.

1.8 Voor de invoering van de Omgevingswet is participatie een vereiste.

Participatie is een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet, die naar verwachting op 1 juli 2022 in werking zal treden. De Omgevingswet wil meer ruimte geven voor ideeën van initiatiefnemers en voor lokale afwegingen. Daarin wegen de belangen van betrokkenen nadrukkelijk mee. De wet zegt alleen dat er participatie moet plaatsvinden, maar niet hoe dat moet. Dit geeft gemeenten ruimte om eigen werkwijzen te ontwikkelen. We doen dat met dit inwonerbetrokkenheidsbeleid.

1.9 Dit beleid geeft deels invulling aan de toekomstige Wet Versterking Participatie op Lokaal Niveau

In juni 2020 werd het ontwerp-wetsvoorstel Wet Versterking Participatie op Lokaal Niveau door de ministerraad voor advies naar de Raad van State gestuurd. Het wetsvoorstel stimuleert gemeenten om participatiebeleid op te stellen. Daaraan voldoen we met dit beleid inwonerbetrokkenheid. De wetswijziging betekent in de praktijk een verbreding van de gemeentelijke inspraakverordening naar een participatieverordening. De participatieverordening is eigenlijk de wettelijke variant van dit beleid voor inwonerbetrokkenheid. Uiteraard zal er te zijner tijd door de raad een nieuwe verordening dienen te worden vastgesteld.

1.10 Het beleid voor Inwonerbetrokkenheid is mede door een participatieproces tot stand gekomen

Juist voor een onderwerp als inwonerbetrokkenheid is het belangrijk om inbreng op te halen van een breed palet aan betrokkenen. In het afgelopen jaar zijn voor het vormgeven ervan gesprekken gevoerd met inwoners, de gemeenteraad, het college van Burgemeester en Wethouders en ambtenaren over hoe inwonerbetrokkenheid er in Dalfsen uit moet komen te zien. En wat de Dalfser manier kenmerkt. Dit beleid geeft houvast aan iedereen in Dalfsen die aan de slag wil gaan met participatie, of dat nou als overheid, inwoner of ondernemer is.

Globaal zag het proces om tot dit beleid te komen, er als volgt uit:

- Ophalen stand van zaken op basis van de gemeente Dalfsen: wat schrijft de gemeente over inwonerbetrokkenheid en participatie? Wat gebeurt er al op dat vlak? Er is een overzicht gemaakt op basis van interne documenten en gesprekken met ambtenaren van de gemeente Dalfsen.

- Ophalen kaders, motieven en doelen: door gesprekken te voeren met de collegeleden en gemeenteraadsleden en inwoners wordt duidelijker wat hun motieven en ambities zijn op het onderwerp inwonersbetrokkenheid en wat zij in het beleid terug willen zien.
- Ophalen inspiratie uit externe documenten: leren van andere overheden, die soortgelijk beleid hebben opgesteld of werken aan een participatieverordening.
- Opstellen participatiebeleid: een eerste concept van het beleid is voorgelegd aan inwoners en ambtenaren, waarna op basis van die input het definitieve beleid is opgesteld.

Kanttekeningen en risico's

Wanneer het beleid niet wordt vastgesteld.

- Er is een beperkt aantal handvatten beschikbaar (o.a. de leidraden) voor het uitvoeren van of adviseren over participatie. De werkwijze zal, onder meer door het ontbreken van kaders, daardoor verschillen, wat onduidelijkheid geeft richting inwoners en andere participanten.
- Vanuit de samenleving is behoefte aan het meedenken en meedoen met initiatieven onder heldere afspraken, zodat verwachtingen ook worden gemanaged. Wanneer geen besluit wordt genomen is er geen duidelijke plek voor de inbreng vanuit de samenleving.
- Er wordt niet aan de vereisten voor de Omgevingswet (invoering 1 juli 2022) voldaan en niet aan de komst van de Wet Versterking Participatie op Lokaal Niveau tegemoetgekomen.
- Wanneer het beleid wel wordt vastgesteld zijn er de gebruikelijke risico's in de uitvoering zoals het door gebrek aan ambtelijke capaciteit niet kunnen uitvoeren van de gewenste drie pilot-trajecten.

Alternatieven:

Met het beleid inwonerbetrokkenheid geven wij invulling aan de Dalfser wijze van participatie. Het geeft richting en helpt zowel de gemeente als inwoners en andere externe partijen om bij een initiatief de benodigde stappen voor goede inwonerbetrokkenheid te zetten. Het alternatief kan zijn om het beleid niet vast te stellen. Op dit moment is het nog geen wettelijke vereiste om het beleid voor inwonerbetrokkenheid te hebben. Voor de Omgevingswet is participatie wel een vereiste, maar het hoe is aan de gemeente. Eventueel kan volstaan worden met de leidraden en een update van het handboek. Echter zal het bijschaven van deze documenten niet leiden tot de inwonerbetrokkenheid zoals die past bij de gemeenschap Dalfsen.

Duurzaamheid:

Niet van toepassing

Financiële consequenties:

- Voor de uitvoering van het beleid voor inwonerbetrokkenheid is nog geen geld gereserveerd in de begroting 2022-2025, aangezien eerst de inhoud van het beleid moest zijn gevormd alvorens bijbehorende middelen kunnen worden gevraagd. De consultering van het concept was pas eind oktober 2021 gereed en kon niet worden betrokken bij de voorbereiding van de begroting. Om uitvoering te geven aan het beleid zijn voor de pilots in 2022 en 2023 middelen nodig. Hiervoor worden voor 2022 en voor 2023 per jaar € 35.000,- gevraagd, ten laste van de begrotingsaldi 2022 en 2023, middels een begrotingswijziging.
- Bij honorering van de gevraagde middelen heeft dit het volgende effect op de begroting 2022-2025 (let wel: de begroting wordt op 4 november 2021 door de raad vastgesteld en er is in onderstaande tabel GEEN rekening gehouden met eventuele moties en amendementen.)

<i>Concept begroting</i>	2022	2023	2024	2025
Boekwerk Begroting 2022 -2025	-1.380	-812	-758	-353
Septembercirculaire 2021	1.350	1.182	1.261	1.239
Totaal begrotingssaldo	-30	370	503	886
Moties / amendementen prim begr 2022-2025	pm	pm	pm	pm
Wijz 3 - Actieplan Corona MO (raad 29-11-2021)	-102	-34		
wijz 4 - Inwonerbetrokkenheid (raad 20-12-2021)	-35	-35	0	0
Nieuw saldo (voorlopig)	-167	301	503	886

Communicatie:

Na vaststelling van het beleid is de communicatie erop gericht om met interne en externe communicatie te informeren over de vaststelling, de inhoud van het beleid en de handvatten voor overheids-, inwoner- en externe initiatieven. Via onder meer pers, website, social media en intranet maken wij kenbaar hoe wij inwonerbetrokkenheid in Dalfsen invullen.

Vervolg:

- Na vaststelling van beleid verkennen wij en stemmen we af, onder meer met team organisatieontwikkeling en de kwartiermakers, op welke wijze vorm gegeven wordt aan de eerste drie pilots in 2022.
- Na vaststelling van beleid verkennen wij en stemmen we af met onder meer team Informatievoorziening en de kwartiermakers via welk(e) middel(en) ideeën, initiatieven en projecten die inwonerbetrokkenheid raken, gecommuniceerd kan worden. Betrokkenen willen vroegtijdig in het participatieproces geïnformeerd of actief meedoen. Door het inrichten van bijvoorbeeld een online 'plek' is informatie zoals 'wat het is', 'wie de initiatiefnemer is' en 'wat de status is' voor een ieder te vinden.

Bijlagen:

- Het beleid inwonerbetrokkenheid 'Met Elkaar, Samen Dalfsen mooier maken'
- Begrotingswijziging 4 - inwonerbetrokkenheid

Burgemeester en wethouders van Dalfsen,

de burgemeester,
drs. E. van Lente

de gemeentesecretaris/algemeen directeur,
Ing. S.A.D.C. van Geffen

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Dalfsen;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 9 november 2021, nummer 1361;

overwegende dat het beleid inwonerbetrokkenheid past bij Dalfsen en aansluit op het traject 'Goed gaan', het traject voor organisatieontwikkeling, de Omgevingswet en ander beleid, waaronder de Toekomstvisie 'Voor Elkaar',

b e s l u i t :

1. De beleidsnota inwonerbetrokkenheid 'Met Elkaar, Samen Dalfsen mooier maken' vast te stellen;
2. In te stemmen met het uitvoering geven aan de pilots in 2022 en 2023;
3. Hiervoor incidenteel een bedrag per jaar van € 35.000 beschikbaar te stellen voor de jaren 2022 en 2023 en in de dekking te voorzien door te beschikken over het begrotingssaldo 2022 en 2023;
4. Hiertoe de bijgevoegde 4e begrotingswijziging 2022 vast te stellen.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Dalfsen in zijn openbare vergadering van 20 december 2021.

De raad voornoemd,

de voorzitter,
drs. E. van Lente

de griffier,
J. Leegwater MSc